

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

Гресь Юлія Олегівна РЕФЛЕКСИВНЕ МИСЛЕННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧОГО.....	504
Загородній Ігор Вікторович ВИКОРИСТАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ПЕРЕВІРКИ НА ПОЛІГРАФІ ПРИ ПРОВЕДЕННІ КАДРОВОГО ДОБОРУ НА СЛУЖБУ В ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНАХ	506
Колодіна Анна Сергіївна ЩОДО ПИТАННЯ АЛГОРИТМІЗАЦІЇ СЛІДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	508
Хижняк Євген Сергійович, Холод Олег Володимирович ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ.....	511
Чіпко Наталія Василівна, Лисяк Назар Васильович РОЛЬ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ШАХРАЙСТВА В УМОВАХ СУЧАСНОСТІ	512
Шишацька Юлія Олегівна ВЗАЄМОДІЯ СЛІДЧИХ ТА ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ КОНФІДЕНЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	515
Чернов Олександр Віталійович МОДУС ОПЕРАНДІ ЯК ВИЗНАЧНА КРИМІНАЛІСТИЧНА КАТЕГОРІЯ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ УМИСНИХ ВБИВСТВ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ	519
Єленич Світлана Ігравівна ОДЕСЬКА КРИМІНАЛІСТИЧНА ШКОЛА: ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ МОДЕЛІ ОБ'ЄДНАННЯ ВЧЕНИХ.....	521
Стаурська Олександра Миколаївна ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ЗБУТУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ЩО ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ З ВИКОРИСТАННЯМ КІБЕРПРОСТОРУ	524
Абу Еласал Анна Олександрівна ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИСТОСТІ ОСІБ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ЛЕГАЛІЗАЦІЮ ДОХОДІВ ВІД КОРУПЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	526
Алексєєва Ліна Леонідівна ФОРМИ ВИКОРИСТАННЯ ЖУРНАЛІСТСЬКИХ РОЗСЛІДУВАНЬ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПЕРЕСЛІДУВАННЯ	528
Бершавська Анастасія Сергіївна ДО ПИТАННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЗНАЧУЩОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ЗЛОЧИНИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ПОСОБНИЦТВОМ АГРЕСОРУ	530
Горобець Євген Вікторович ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ ЯК ОБ'ЄКТ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	531
Єлхін Олексій Володимирович ЦИФРОВІ ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ ЯК ФОРМА ВИКОРИСТАННЯ ДОХОДІВ, СФОРМОВАНИХ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	533
Кривда Людмила Русланівна ДОПОМОГА СУДОВО-МЕДИЧНОГО ЕКСПЕРТА (СПЕЦІАЛІСТА) В ОГЛЯДІ ТРУПА НА МІСЦІ ПОДІЇ	535
Кухарук Ігор Миколайович ІНСТИТУТ АДВОКАТСЬКОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЯК ФОРМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПУ ЗМАГАЛЬНОСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ	537
Кучеров Дмитро Сергійович ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ АУДІО- ТА ВІДЕОКОНТРОЛЮ ОСОБИ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ПОДАТКОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	539
Луцюк Роман Петрович СТРУКТУРА ТА ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПІЗНАННЯ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.....	541
Макогін Ірина Володимирівна ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ВБИВСТВ, ВЧИНЕНИХ З НЕОБЕРЕЖНОСТІ	543
Мурашко Анастасія Сергіївна МОДЕЛІ ЗАЛУЧЕННЯ СПЕЦІАЛІСТА-ПРОФАЙЛЕРА В МЕЖАХ ЗДІЙСНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ	545
Наумович Ігор Сергійович ТИПОВІ СЛІДЧІ СИТУАЦІЇ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ НЕБЕЗПЕЧНИХ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ РОСЛИННОГО ПОХОДЖЕННЯ	546
Паламарчук Олексій Олександрович ЩОДО ПИТАННЯ НАДАННЯ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСОБИСТОСТІ ЗЛОЧИНЦЯ У СКЛАДІ ЗЛОЧИННОГО УГРУПУВАННЯ.....	548
Пишненко Ірина Юрївна КРИМІНАЛІСТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ДІЯЛЬНОСТІ З РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.....	551

ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ВБИВСТВ, ВЧИНЕНИХ З НЕОБЕРЕЖНОСТІ

Значення та застосування новітніх здобутків у різних галузях наук, таких як природничі, технічні, економічні чи інші, з кожним днем стає все більш актуальним при розслідуванні різних видів кримінальних правопорушень. Іншими словами це новітні технології та методики, за допомогою яких можливо вирішити завдання розслідування, які раніше були недоступні.

В. Г. Гончаренко зазначає що, «спеціальні знання – це сукупні знання спеціалістів у даній галузі, що характеризують досягнення конкретної наукової чи технічної галузі, тому вони завжди відбивають сучасний рівень розвитку науки, техніки, мистецтва, навіть якщо окремі спеціалісти з якихось причин відстають від цього рівня» [1, с. 25]. Спеціальні знання у будь-якому національному юридичному процесі притаманні особам з процесуальним статусом «експерт», «спеціаліст».

М. Г. Щербаковський вважає «спеціальні знання професійними знаннями, отриманими в результаті навчання, а також навички, здобуті обізнаною особою у процесі практичної діяльності в різних галузях науки, техніки та інших суспільно-корисних галузях людської діяльності, що використовуються разом з науково технічними засобами при проведенні експертизи» [2, с. 3].

Аналіз криміналістичної літератури, дає можливість визначити спеціальні знання – як знання спеціаліста у чітко визначеній науковій чи технічній галузі, застосування яких при процесі доказування забезпечує швидке, повне та неупереджене розслідування кримінальних правопорушень.

Нині процес виявлення, фіксації, вилучення та зберігання слідів, а також їх максимальне дослідження безумовно неможливо уявити без спеціальних знань. Іноді таких знань у слідчого буває недостатньо, через що виникає необхідність у залученні спеціальних знань з інших джерел. Б. В. Романюк у дисертації зазначає: «Вчені єдині лише в тому, що слідчому обов'язково потрібні спеціальні знання, які він безпосередньо повинен застосовувати в процесі розслідування кримінальної справи» [3, с. 83]. Таким чином, можна стверджувати, що роз'яснення, надані експертом, є певним початком, який допомагає дати відповіді на питання, що були поставлені слідчим у процесі розслідування злочинів.

Якщо брати процес розслідування вбивств, що вчинені з необережності, то можна окреслити, що знання спеціаліста можуть застосовуватися у таких випадках: 1) визначення території та її меж, що потребують огляду; 2) встановлення способу огляду місць, де знаходяться сліди кримінального правопорушення, речові докази, та об'єкти, які необхідно оглянути у першу чергу; 3) обрання та застосування технічних засобів відповідно до досліджуваного об'єкту; 4) обрання виду слідчого експерименту залежно від поставлених слідчим мети та завдань; 5) складання плану проведення відтворення обставин і обстановки події; 6) відбір з місця події зразків для експертного дослідження та після їх вилучення з місця події допомога в попередженні пошкодження під час їх перевезення чи збереженні; 7) проведення необхідних найпростіших геометричних, вагових й інших вимірів; 8) виявлення слідів, зокрема мікрооб'єктів.

Особливої актуальності набуває залучення до розслідування вбивств з необережності спеціалістів психології, психіатрії, що можуть надати слідчому певний соціально-психологічний портрет злочинця, що невідомий, або ж допомогти встановити, які відносини між підозрюваним та потерпілим, або ж ситуації сприяли вчиненню даного кримінального правопорушення. Такі знання, відомості, можуть досить чітко впливати на кваліфікацію кримінального правопорушення, допомагають встановити вектори розслідування. На основі висновків експертів можливе висунення основних версій вчинення вбивства з необережності, як загальних, так і окремих, що під час огляду спеціалістом трупа чи місця його виявлення, може висувати слідчий.

«Можливості судового медика як спеціаліста недостатньо використовуються під час провадження слідчих дій, спостерігається неповний перелік запитань, які слідчі ставлять на вирішення судово-медичної експертизи, вони припускаються помилок, зокрема й у формулюванні запитань. У результаті слідчий не завжди користується в повному обсязі можливостями судово-медичних досліджень» [4, с. 127].

Судово-медичній експертизі підлягають аналізу трупи, трупний матеріал, матеріал біологічного походження, слідоутворюючі виділення людського організму, живі особи, наприклад, підозрюваний, чи та/або обвинувачений.

Що стосується біологічних досліджень, то об'єктами дослідження є речові докази зі слідами біологічного походження. Експерти встановлюють вид виявлених слідів крові, її приналежність підозрюваному або потерпілому.

Окремим видом судово-медичної експертизи є молекулярно-генетична експертиза. Ця ідентифікація базується на аналізі ДНК людини, який є найбільш ефективним і надійним з відомих на сьогоднішній день методів ідентифікації. Можливості тестування включають дослідження слідів біологічного походження генетичними методами, тобто аналіз набору ДНК, що використовується для ідентифікації особи за допомогою мікрооб'єктів та мікрослідів, таких як жирові плями, відбитки пальців, волосся, краплі крові, слини та інших слідів біологічного походження. При вилученні відбитків пальців рук і проведенні дактилоскопічної експертизи повинні використовуватися технічні засоби і методи, що забезпечують збереження ДНК. «Зокрема, експерти радять застосовувати порошки на сажовій основі, дактилоскопічні плівки на колоїдній основі, використовувати стерильні пензлики» [5, с. 177].

Неабияке місце при розслідуванні даної категорії кримінальних правопорушень посідає судово-криміналістична експертиза цілого за частинами. Для проведення таких досліджень існує трасологічна експертиза. Трасологічна експертиза використовується для визначення ідентичності частин предметів або товарів. У більшості випадків порівняння проводиться між частинами предмета та іншими знайденими частинами. Наприклад, під час обшуку підозрюваного, шматок ножа, що застряг у тілі, і лезо, гудзик, загублений на місці злочину, або інший матеріал, що зберігся на одязі підозрюваного.

Таким чином, спеціальні знання завжди використовуються слідчим під час розслідування будь-яких видів кримінальних правопорушень. Оскільки, власних можливостей і знань слідчого, доступних методів і технічних засобів пізнання може бути недостатньо, тому залучення судових експертів полягає в тому, що експерт своєю професійною діяльністю, під час певних слідчих (розшукових) дій може допомогти слідчому не тільки досвідчено, наприклад, оглянути труп, а й знайти сліди злочину та вилучити їх без пошкоджень.

Список використаних джерел

1. Гончаренко В. Г., Курдюков В. В., Легких К. В. Спеціальні знання: генезис, предмет, рівні, форми використання в доказуванні. *Вісник Академії адвокатури України*, 2007. № 2 (9). С. 22–34.
2. Щербаковський М. Г. Тактика проведення судових експертиз : лекція. Харків : ХНУВС, 2004. 32 с.
3. Романюк Б. В. Сучасні теоретичні та правові проблеми використання спеціальних знань у досудовому слідстві : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2002. 222 с.
4. Бічурін Р. Х. Методика розслідування умисних вбивств, вчинених з хуліганських мотивів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2017. 237 с.
5. Степанюк Р. Л. Особливості призначення судової молекулярно-генетичної експертизи під час розслідування вбивств. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. Дніпро, 2019. № 3. С. 174–180.

Ключові слова: розслідування, вбивство з необережності, спеціальні знання, експертиза.

Keywords: investigation, negligent homicide, specialized knowledge, expertise.